

Fișă proiect instituțional pentru publicarea pe site-ul cercetare.ase.ro

(maxim 5 pagini)

Titlu proiect:

Rolul globalizării într-o lume post-COVID-19: între tendința disoluției către localism și o mai mare coordonare internațională

Instituția care a propus tema:

Ministerul Afacerilor Externe

Director:

Prof. univ. dr. Gheorghe HURDUZEU

Echipa:

Prof. univ. dr. HURDUZEU Gheorghe – Director de proiect
Prof. univ. dr. MIRON Dumitru
Prof. univ. dr. COJANU Valentin
Prof. univ. dr. PĂUN Cristian Valeriu
Prof. univ. dr. MUȘETESCU Radu Cristian
Prof. univ. dr. JORA Octavian-Dragomir
Prof. univ. dr. ILIE Anca Gabriela
Lect. univ. dr. POPESCU Maria-Floriana
Lect. univ. dr. BĂLĂȘOIU Narciz
Doctorand CHIȚU Florentina
Doctorand RADOVICI Mihai Christopher Marian

Obiective:

O1. Analiza efectelor în plan economic pe care le-a generat pandemia COVID-19
O2. Studiarea modului de răspuns la pandemie la nivel local, regional și global. Reajustări geo-/politico-/economice ale mobilității globale a resurselor și produselor
O3. Studiu cu privire la impactul pandemiei în plan politic și al securității globale
O4. Analiza provocărilor, riscurilor și oportunităților globale post-COVID-19.

Rezultate:

Subiectul cercetat este deosebit de complex, autorii fiind conștienți că o discuție holistică și completă nu este posibilă în acest scurt proiect. Concluziile sugerate în urma cercetării sunt menite ca indicii și nu sunt considerate o soluție de-a gata pentru toate problemele.

Un prim palier al cercetării noastre se axează pe analiza efectelor în plan economic pe care le-a generat pandemia COVID-19, a modului de răspuns la pandemie precum și a impactului pandemiei în plan politic și al securității globale. Pe baza unor teste econometrice specifice (t-test) s-a urmărit evoluția unui set de indicatori care se referă la stabilitatea politică și securitatea globală dacă între cei doi ani au apărut evoluții diferite semnificative la nivelul unui număr suficient de mare de țări (133 de țări). Analiza s-a aplicat atât pe factorul agregat (care agregă toți cei 8 indicatori luați în considerare) cât și pe fiecare dintre aceștia în parte. Datele colectate la nivelul a trei ani (2018-2020) au fost folosite pentru a determina ritmul anual de variație a valorilor înregistrate de fiecare țară pentru acești indicatori luați în calcul.

Din analiza evoluției valorilor medii între perioada din pandemie și perioada de dinainte de pandemie rezultă următoarele lucruri: (i) valoarea medie a indicatorului agregat a înregistrat o scădere, acest lucru indicând o înrăutățire a situației la nivelul tuturor componentelor analizate. Totuși, scăderea nu este foarte importantă, putând fi, mai degrabă interpretată ca o stagnare a situației; (ii) dintre indicatorii care au înregistrat o evoluție pozitivă în pandemie se remarcă: sistemul de drept penal, sistemul de drept civil, drepturile fundamentale ale cetățenilor, constrângerea puterii guvernului (cea mai pozitivă evoluție); (iii) dintre indicatorii care au înregistrat evoluții negative în pandemie remarcăm: sistemul legal, ordine și securitate, transparența actului de guvernare (cea mai negativă evoluție) și absența corupției. Concluzia pe baza analizei valorilor medii și mediane este că pandemia a avut un efect mai degrabă negativ afectând aproape toate componentele stabilității politice și securității globale de ansamblu, cu impact negativ deosebit asupra transparenței actului de guvernare, a sistemului legal în ansamblul său și a drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Totodată, lucrarea analizează impactul pandemiei de COVID-19 asupra pilonilor dezvoltării. Dezvoltarea economică ocupă o poziție centrală în știința economică. Încă de la începutul fundamentării teoretice ale acestei științe economiștii au fost interesați în a explica mecanismele prin care se dezvoltă națiunile, a găsi și a enunța factorii care stau la baza dezvoltării economice precum și în a determina acele fenomene economico-sociale care frânează dezvoltarea sau care conferă dinamicii economice o evoluție ciclică. Astăzi literatura de specialitate este consistentă în studii care ilustrează empiric importanța unor factori cum ar fi acumularea de capital, factorii naturali, populația, educația, antreprenoriatul sau inovarea în explicarea avansului pe care unele națiuni îl au în fața altor națiuni. De asemenea, teoria ciclurilor economice a devenit epicentrul multor școli de gândire economică din prezent, fiind adăugate noi și noi valențe acestei teorii, inclusiv legate de propagarea (efectul de contagiune) a crizelor la nivel global, pe modelul pandemiilor de natură medicală.

În studiul nostru, pentru analiza impactului pandemiei de COVID-19 asupra dezvoltării economice am pornit de la cei cinci piloni ai dezvoltării propus de Națiunile Unite (UNDP, 2004). Acești piloni sunt următorii: Pilonul 1 - *Stabilitatea macroeconomică la nivel global*; Pilonul 2 - *Mediul de afaceri la nivel global*; Pilonul 3 - *Guvernanță și instituții publice*; Pilonul 4 - *Echitate socială și stat de drept*; Pilonul 5 - *Mediul înconjurător*. În sinteză putem aprecia, pe baza analizei datelor cu privire la pilonii dezvoltării economice, faptul că pandemia a avut efect destul de important asupra situației la pe țări la nivel global. Influența pandemiei a fost mai importantă asupra situației macroeconomice de ansamblu (Pilonul 1), incluziunii sociale (Pilonul 3) și mediului înconjurător (Pilonul 5) și un impact mai moderat asupra

evoluției de ansamblu a mediului de afaceri sau guvernantei. Trebuie menționat totuși că analiza noastră s-a limitat doar la un sigur an înainte de pandemie (2019) și un singur an de pandemie (2020). Extinderea analizei și pe cel de al doilea an de pandemie (2021) și pe o perioadă post-pandemie poate îmbunătăți semnificativ imaginea cu privire la acest impact pe care l-a avut pandemia asupra dezvoltării. În plus, analiza mediului de afaceri a exclus evoluția acestuia prin prisma companiilor care au intrat în insolvență sau au dat faliment ca urmare a pandemiei, dinamica cifrei de afaceri sau indicatori financiar aferenți mediului de afaceri. În plus, în secțiunea cu privire la guvernanta nu am luat în considerare măsurile specifice aplicate de țări pentru a diminua efectele negative ale pandemiei, eficacitatea acestora în plan economic sau social și nici nu am luat în considerare resursele cheltuite de guverne pentru acest tip de acțiuni.

Un al doilea palier al cercetării a constatat într-o cercetare a ipostazelor multiple în care lanțurile de valoare globale au fost perturbate de criza pandemică precum și evoluția lanțurilor de valoare în sectorul agroalimentar (evoluții pre- și post-pandemice). Pe acest palier se abordează și problema resursele minerale suport pentru dezvoltarea tehnologiilor verzi. Cât privește lanțurile de valoare, acestea reprezintă „toate activitățile care au loc în transformarea materiilor prime în produsul livrat până la utilizarea sa finală. Activitățile de transformare includ producția, comercializarea și livrarea unui produs sau serviciu către consumatorul final” (OECD, 2020, p. 7). Lanțurile globale de aprovizionare reprezintă unul dintre pilonii esențiali ai economiei moderne, profund interconectate. Bunurile produse sunt obținute prin metode avansate din punct de vedere tehnologic, însă procesul de producție utilizează piese din mai multe părți ale lumii, marcând astfel nevoia și importanța funcționării constante a lanțurilor globale de aprovizionare (Engelland, 2022).

Pentru atenuarea impactului întreruperilor în lanțurile de aprovizionare în timpul crizelor, este necesar să fie implementate două niveluri de luare a deciziilor. În primul rând, guvernele și industriile ar trebui să adopte politici care pot să mărească rezistența lanțurilor de aprovizionare critice (World Economic Forum, 2022a), o diferențiere în rândul acestora fiind, deci, imperativă. În al doilea rând, producătorii ar trebui să adopte tactici de diminuare a riscurilor. Acestea pot include identificarea mai multor furnizori pentru componentele cheie, creșterea stocurilor de siguranță într-un mod care să nu pună presiuni adiționale asupra lanțului de aprovizionare dar și localizarea unor furnizori critici cât mai în apropiere față de zona esențială procesului de producție.

Pentru a crea un mediu stabil, în care reziliența lanțurilor globale de aprovizionare nu mai este văzută ca o vulnerabilitate, este necesar și un program de securitate juridică ce se manifestă drept un conglomerat al inițiativelor din domeniul comercial și cel al investițiilor. Astfel, pot fi elaborate reguli cu potențial de impact asupra întregului sistem comercial internațional. De asemenea, autoritățile publice ar trebui să se angreneze în acțiuni de susținere financiară a unor proceduri mai costisitoare precum construirea unor fabrici alternative și diversificarea unor produse stocate. Dezvoltarea evidentă a rezistenței lanțurilor de aprovizionare ar veni, fără îndoială, la pachet cu o creștere a capitalului politic odată cu inițierea unor astfel de măsuri.

Comunicarea și transparența transfrontalieră rămân și ele elemente esențiale în soluționarea problemelor de moment. O creștere a transparenței ar duce la o imagine mult mai clară în ceea ce privește întreruperile fluxului de mărfuri. La rândul său, o imagine mai clară aici nu doar că ar ajuta producătorii și furnizorii la identificarea coerentă și rapidă a vulnerabilităților, dar ar oferi o formulă de atenuare a incertitudinii instalate într-o piață atunci când lanțurile de aprovizionare sunt traversate de unda de șoc.

Un alt factor de imponderabilitate al pieței ce poate constitui un risc pentru lanțurile globale de aprovizionare îl reprezintă percepția eronată asupra anumitor verigi din interiorul acestora. Din cauza asimetriilor informaționale și a complexității lanțurilor globale de aprovizionare, chiar și cele mai sofisticate firme pot să nu cunoască exact locațiile furnizorilor de nivel al treilea și nu numai. Drept urmare, ele se pot confrunta cu mai multe riscuri decât realizează, existând astfel un potențial extrem de ridicat pentru apariția unor probleme în cadrul structurii, mai ales că evenimente de tip *black swan* devin noua normă în procesele zilnice cu care se confruntă lanțurile de aprovizionare în timpul unei crize.

Ar trebui acordată o atenție sporită sectoarelor critice, atât de către mediul public, cât și de către cel privat. Pe viitor, este foarte probabil ca industrii precum proviziile medicale și semiconductorii să beneficieze de o importanță mai mare după ce pandemia de COVID-19 și războiul din Ucraina le-au evidențiat ca fiind vulnerabilități în structura modernă a lanțurilor globale de aprovizionare. Pentru a evita o percepție eronată asupra nivelului de implicare a statului în economie și, succesiv, abundența de probleme politice care poate să reiasă dintr-un astfel de context, politicile care abordează mărirea rezilienței lanțurilor de aprovizionare pot fi clasificate în măsuri fiscale/subvenționare și măsuri de reglementare și control guvernamental direct.

Privind lanțurile de valoare în sectorul agroalimentar, există semne clare că realitatea contemporană vine cu propriile provocări. Izbucnirea conflictului militar dintre Rusia și Ucraina aduce doar el perturbări masive pe piața internațională și determină abordări noi cu privire la lanțurile de aprovizionare. Stadiul tot mai avansat al noilor tehnologii informaționale sau descoperiri nutriționale (de ex., carne sintetică, viețuitoare cu potențial proteic ridicat) creează premisele pentru găsirea unor soluții mai rapide pentru securitatea alimentară și, desigur, la noi configurații ale lanțurilor de valoare. Alte studii anticipează menținerea în timp a influențelor cu impact negativ cum ar fi accentuarea dependențelor de importurile de alimente, slăbirea rezilienței pe termen lung a agriculturii și a sistemelor alimentare, mai ales pentru țările cu venituri mici, producția tot mai mare de biocombustibili în defavoarea culturilor alimentare sau creșterea costurilor cu asigurarea și finanțarea în vederea combaterii schimbărilor climatice pentru a sprijini adaptarea, pierderile și daunele.

Lucrarea se încheie cu o analiză a recontextualizării exprimărilor de tip cultural-artistic post-pandemie. Recontextualizarea exprimărilor de tip cultural-artistic se impune într-un moment în care este nevoie de artiști, purtători de cultură și lucrători creativi care ne pot ajuta să imaginăm și să implementăm un viitor al dreptății, sănătății și integrității, iar notarea prefacerilor *economiei culturale / sectorului creativ* în atare momente de criză poate să dezvăluie și direcții, și sensuri de evoluție.

Vasta majoritate a evaluărilor sectorului cultural-artistic apreciază că vestea bună este că artiștii își fac simțită prezența material-spirituală, ajutând ecosistemul socio-economic să revină la viață, schimbând narativele despre ce înseamnă justiția socială/economică și ameliorând sănătatea mintală și relațiile sociale. Se observă (iar pandemia nu a făcut decât să întărească), că lumea cultural-artistică a reclamat un eșec structural al pieței pentru idei/bunuri de acest tip, construindu-și discursul public pe nevoia de educare publică a nevoilor publicului și pe mobilizarea publică de resurse materiale spre a susține un nivel de trai decent pentru această categorie socială aparte prin valoare și vulnerabilitate.

Concluzionând, pandemia COVID 19 a afectat nu doar economia țărilor lumii ci a avut un impact și asupra procesului de globalizare, a stabilității politice și a securității globale. Prin politicile de răspuns ale guvernelor lumii la efectele economice, sociale și medicale ale acestei crize, au fost afectate unele

libertăți individuale, unele drepturi civile și au fost alterate unele mecanisme ale statului generând tensiune la nivel global.

Bibliografie selectivă:

Engelland, B. (2022). How the pandemic has prepared global supply chains for the crises to come. Thomson Reuters Institute. <https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/tax-and-accounting/pandemic-preparation-global-supply-chains/>

OECD. (2020). Measuring employment in global value chains (OECD Science, Technology and Industry Working Papers Nr. 2020/01; OECD Science, Technology and Industry Working Papers, Vol. 2020/01). <https://doi.org/10.1787/00f7d7db-en>

Oxfam. (2022). Will the G7 rise to the Challenge of a World in Crisis? (Oxfam International Media Briefing). https://www.oxfamitalia.org/wp-content/uploads/2022/06/Report-Will-the-G7-rise-to-the-Challenge-of-a-World-in-Crisis_24_6_2022.pdf

UNDP. (2004). Human Development Report 2004 | United Nations Development Programme. <https://www.undp.org/publications/human-development-report-2004>

World Economic Forum. (2022). Chief Economists Outlook 2022. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/reports/chief-economists-outlook-sep-2022/>

Publicații:

- **8 articole ISI în jurnale**
- **4 articole în alte baze de date**
- **3 participări la conferințe științifice internaționale**
- **Un raport complex** pe tema proiectului științific: Rolul globalizării într-o lume post-COVID-19: între tendința disoluției către localism și o mai mare coordonare internațională